

Inkomensgarantie voor Ouderen: hoe rekening houden met verlaging van roerende goederen die op een normale wijze gebruikt worden?

De Federale Pensioendienst beschouwt bij een aanvraag om herziening van de IGO (lees aanvraag tot verhoging van het bedrag IGO) ingevolge de vermindering van de roerende goederen (zoals gespaard kapitaal) die aangewend werden teneinde over een leefbaar inkomen te beschikken de vermindering van deze roerende goederen als een afstand waarmee gedurende een periode van 10 jaar (fictief) rekening moet gehouden worden. Hiermee past de FPD de wetgeving verwoord in artikel 32 en 33 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 correct toe. De FPD laat niet toe het tegenbewijs te leveren niet meer over deze bestaansmiddelen te beschikken. De wetgever opteerde overduidelijk om rekening te houden met de afstand van goederen om het oneigenlijk gebruik van dit residuair stelsel te voorkomen: het is immers niet de bedoeling dat mensen die zich vrijwillig in een toestand van pseudo behoefte plaatsen ondersteund worden door het IGO-stelsel.

Niettemin lijkt het de Ombudsman Pensioenen niet in overeenstemming met de geest van de wetgeving om een opgespaard kapitaal dat opgeleefd werd teneinde een klein pensioen aan te vullen om alzo over een leefbaar maandinkomen te beschikken toch nog gedurende een periode van 10 jaar fictief in rekening ten nemen. De Ombudsman Pensioenen roept de wetgever dan ook op om de bestaande wetgeving aan te passen om ervoor te zorgen dat in dergelijke gevallen rekening kan worden gehouden met een "normaal" opgebruiken van de gespaarde kapitalen.

DOSSIER 35962

De feiten

Mevrouw Lapeire deed in juni 2021 een aanvraag tot herziening van de haar vroeger toegekende Inkomensgarantie voor Ouderen aangezien haar beschikbare roerende goederen sedert de datum van het vorige onderzoek dat automatisch gevoerd werd naar aanleiding van het bereiken van de pensioenleeftijd verminderd waren. Zij had, gelet op haar gering pensioen, een gedeelte van dit kapitaal door de jaren heen gebruikt om te (over)leven en was de overtuiging toegedaan dat ze hierdoor aanspraak kon maken op een hoger bedrag¹.

Op 24 augustus 2021 ontving zij de beslissing over haar rechten op de IGO op 1 juli 2021.

Tot haar verwondering bleek dat er rekening werd gehouden met een opbrengst van een verkoop van 44.923,65 euro en dat hierdoor er geen verhoging van het haar vroeger reeds toegekende IGO-bedrag toegekend werd. Aangezien zij geen enkele eigendom had afgestaan vroeg zij aan de Federale Pensioendienst om verduidelijking.

Aangezien zij, nadat ze hieromtrent telefonisch contact had opgenomen met de FPD, nog steeds geen idee had waar het bedrag van 44.923,65 euro vandaan kwam wendde zij zich tot de Ombudsdienst Pensioenen.

De Inkomensgarantie voor Ouderen is geen pensioen, maar een bijstandsregeling waarvoor er geen bijdragen werden betaald. Voor de berekening van de IGO moet er rekening worden gehouden met alle pensioenen en alle bestaansmiddelen. De IGO kan enkel toegekend worden na een onderzoek naar de bestaansmiddelen. Die bestaansmiddelen zijn ruim omschreven, ze komen o.a. voort uit onroerende

---

¹ De wet van 22 maart 2001 tot instelling van een Inkomensgarantie voor Ouderen voorziet in artikel 5 immers dat een nieuwe aanvraag mag ingediend worden wanneer er zich volgens de aanvrager wijzigingen hebben voorgedaan die de toekenning kunnen rechtvaardigen.

goederen, liggende gelden, belegde gelden, verkopen van onroerende goederen, beroeps- en andere inkomsten, ...². Er gelden wel een aantal vrijstellingen.

Uit de door mevrouw Lapeire ingediende aangifte van bestaansmiddelen bleek dat zij op 1 juli 2021 nog beschikte over een kapitaal van 6.771,56 euro.

In toepassing van artikel 24 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen werd dit bedrag dan ook in aanmerking genomen als een bestaansmiddel. Dit artikel bepaalt immers dat *“Voor de al dan niet belegde roerende kapitalen wordt, nadat in voorkomend geval de bepalingen van het vorige artikel werden toegepast, rekening gehouden met 4 % van de schijf gelegen tussen 6 200 euro en 18 600 euro, en met 10 % van de boven die schijf gelegen bedragen”*.

Dit kan men terugvinden op de kennisgeving van de beslissing bovenaan onder de rubriek “Waarde van de roerende kapitalen”:

Waarde van afstanden en roerende kapitalen voor de berekening van uw IGO:

Verkoopwaarde na aftrekken		44.923,65
Waarde van schenkingen	+	0,00
Waarde van roerende kapitalen	+	6.771,56
Verkoopwaarde van verkopen, schenkingen en roerende kapitalen	=	51.695,21

Daarboven stelden wij vast dat de Federale Pensioendienst eveneens rekening hield met de opbrengst van een verkoop voor een bedrag van 44.923,65 euro. Aangezien belanghebbende geen afstand had gedaan vroegen wij aan de FPD om een verklaring.

De FPD deelde ons mee dat dit bedrag (44.923,65 euro) niets te maken had met de klassieke verkoop van onroerend goed (verkoop huis, grond) maar moest gekaderd worden in een andere context.

Om dit bedrag te verklaren moeten we terug naar een eerder onderzoek van de IGO die de FPD voerde, namelijk het onderzoek van het recht op een IGO met als ingangsdatum 1 augustus 2017. Dit was het automatisch onderzoek dat gevoerd werd naar aanleiding van het bereiken van de pensioenleeftijd. Ook toen was er een bevraging naar de bestaansmiddelen. Mevrouw Lapeire verklaarde toen over een kapitaal te beschikken van 51.695,21 euro (spaarrekeningen en dergelijke).

Door dat bedrag (51.695,21 euro, waarde op 1 augustus 2017) te vergelijken met het recent aangegeven kapitaal (6.771,56 euro, waarde 1 juli 2021) stelde de FPD een duidelijke vermindering vast.

De FPD beschouwt die “verleving” (met name dus het verschil tussen wat er was en wat er nu rest) als een afstand van roerend goed.

De Federale Pensioendienst baseert zich hiervoor op de artikelen 32 en 33 van het koninklijk besluit van 23 mei 2001 tot instelling van een algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen en op artikel 10 van de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een Inkomensgarantie voor Ouderen.

Deze artikelen bepalen:

Artikel 10: Wanneer de betrokkene en/of de echtgenoot of de wettelijk samenwonende waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt roerende of onroerende goederen om niet of onder bezwarende titel hebben afgestaan (in de loop van de tien jaren die voorafgaan aan de datum waarop de aanvraag uitwerking heeft), wordt een inkomen als bestaansmiddelen in rekening gebracht. De Koning bepaalt
1° het inkomen uit de afstand forfaitair op basis van de verkoopwaarde van de goederen op het tijdstip van de afstand;

² Artikel 7 van de wet van 22 maart 2001: “§ 1. De inkomensgarantie kan enkel worden toegekend na onderzoek van de bestaansmiddelen en van de pensioenen. Alle bestaansmiddelen en pensioenen, van welke aard of oorsprong ook, waarover de betrokkene of de echtgenoot of de wettelijk samenwonende waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, beschikken, komen in aanmerking voor de berekening van de inkomensgarantie, behalve de door de Koning bepaalde uitzonderingen.”

2° op welke wijze de verkoopwaarde van de afgestane goederen wordt berekend wanneer niet de volle eigendom ervan werd afgestaan;

3° onder welke voorwaarden een aftrek mag worden toegepast op de verkoopwaarden van de afgestane goederen;

4° in welke mate en onder welke voorwaarden met de inkomsten rekening wordt gehouden wanneer het roerend of onroerend goed tegen betaling van een lijfrente werd afgestaan;

5° op welke wijze de opbrengst van de onteigening ten algemene nutte op de inkomensgarantie in mindering wordt gebracht.

De bepalingen van dit artikel zijn evenwel niet van toepassing op de opbrengst van de afstand van het woonhuis van de betrokkene en/of van de echtgenoot of de wettelijk samenwonende waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt die geen ander bebouwd onroerend goed bezit of bezitten, in zover de opbrengst van de afstand nog geheel of gedeeltelijk in het in aanmerking genomen vermogen wordt teruggevonden. Op die opbrengst zijn de regels van artikel 7, § 1, eerste lid, en, naargelang van het geval, de bepalingen van de artikelen 8 of 9 van toepassing. De Koning kan bepalen wat met een woonhuis wordt gelijkgesteld.

Artikel 32: § 1. Wanneer de aanvrager en/of de echtgenoot of de wettelijk samenwonende waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, ten bezwarende titel of om niet roerende of onroerende goederen heeft afgestaan, wordt, onverminderd de toepassing van artikel 23, een forfaitair inkomen in aanmerking genomen dat overeenstemt met de verkoopwaarde van de goederen op het tijdstip van de afstand. Het in het eerste lid bedoelde forfaitair bedrag wordt vastgesteld door op de verkoopwaarde van de goederen op het tijdstip van de afstand de bij artikel 24 beoogde berekeningsmodaliteiten toe te passen.

§ 2. De verkoopwaarde van de afgestane roerende of onroerende goederen, waarvan de aanvrager en/of de echtgenoot of de wettelijk samenwonende waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt, eigenaar of vruchtgebruiker in onverdeeldheid waren, wordt vermenigvuldigd met de breuk die het aandeel van de aanvrager en/of de echtgenoot of de wettelijk samenwonende waarmee hij dezelfde hoofdverblijfplaats deelt in de onverdeeldheid uitdrukt.

§ 3. Bij afstand van vruchtgebruik wordt de waarde daarvan vastgesteld op 40 % van de waarde in volle eigendom.

Art. 33.: In geval van afstand onder bezwarende titel van roerende of onroerende goederen worden de persoonlijke schulden van de aanvrager en/of van de echtgenoot of de wettelijk samenwonende die met hem dezelfde hoofdverblijfplaats delen, afgetrokken van de verkoopwaarde van de afgestane goederen op het ogenblik van de afstand op voorwaarde dat

1° het persoonlijke schulden betreft van de aanvrager en/of van de echtgenoot of de wettelijk samenwonende die met hem dezelfde hoofdverblijfplaats delen;

2° de schulden werden aangegaan vóór de afstand;

3° de schulden werden afgelost of gedeeltelijk terugbetaald met de opbrengst van de afstand.

De Federale Pensioendienst argumenteert verder als volgt: “Als iemand in 2015 een woning verkocht heeft voor 300.000 euro dan zal deze som gedurende tien jaar in rekening worden gebracht ook als die mogelijkerwijze al voor een deel opgeleefd is.

Hetzelfde geldt ook voor iemand die op een bepaald ogenblik een zekere som aan kapitaal bezit (zoals blijkt uit dat eerder onderzoek). Ook daar speelt die aanrekeningstermijn van tien jaar, los van het feit dat dit geld intussen besteed of uitgegeven is en dus in realiteit minder bedraagt. Het is dus een soort fictieve aanrekening gedurende een vaste periode van tien jaar”.

Aangezien dit standpunt van de FPD inderdaad een letterlijke toepassing is van de bestaande wetgeving kunnen wij niet anders dan concluderen dat de FPD hier de wetgeving correct toepast.

Het aangerekende bedrag aan bestaansmiddelen is dus niet steeds gelijk aan het effectief bedrag aan inkomsten.

Uit een vonnis van de arbeidsrechtbank van Gent (afdeling Oudenaarde) van 2 augustus 2022 in een analoog dossier kwam de rechter echter tot de conclusie dat “Een en ander verhindert niet dat de eisende partij het tegenbewijs mag leveren dat er geen sprake is van enige afstand. De in voormeld artikel 10 vervatte aanrekeningsregel toepassen zonder dat er rekening wordt gehouden met de omstandigheden die hebben geleid tot de afstand van de goederen, gaat immers verder dan hetgeen nodig is om misbruiken of een onterechte toekenning van de IGO-uitkering te voorkomen en staat op een gespannen voet met het grondwettelijk beginsel van de gelijkheid en niet-discriminatie (RvS L30.320/1/V van 31 augustus 2000). Het is dus aan de eisende partij om het bewijs te leveren van deze omstandigheden ... en dit aan de hand van concrete stukken”.

Wij hebben dan ook aan de FPD gevraagd om na te gaan of deze conclusie een wijziging teweeg bracht aan het ingenomen standpunt van de FPD.

De Federale Pensioendienst deelde ons mee *“Dit arrest verandert niets aan het standpunt van de Federale Pensioendienst omdat wij vinden dat het niet aan de belanghebbenden is om gedetailleerde bewijzen te leveren die de vermindering van de roerende activa rechtvaardigen. De overdracht van deze activa onder bezwarende titel wordt volgens ons als onweerlegbaar beschouwd. Er is geen wettelijke bepaling die aangeeft welke omstandigheden of documenten toch zouden moeten worden aanvaard (waardoor discriminatie zou worden vermeden ...)”*.

Conclusie

Ondanks het feit dat de Federale Pensioendienst in dergelijke gevallen de bestaande wetgeving correct en strikt toepast stellen wij ons toch vragen bij deze werkwijze.

De wetgever opteerde overduidelijk om rekening te houden met de afstand van goederen om het oneigenlijk gebruik van dit residuair stelsel te voorkomen: het is immers niet de bedoeling dat mensen die zich vrijwillig in een pseudo toestand van behoeftigheid plaatsen ondersteund worden door het IGO-stelsel³.

In het geval van mevrouw Lapeire is het duidelijk dat het hier niet gaat over een pseudo toestand van behoeftigheid. Zij had immers een maandelijks inkomen van ongeveer 1.000 euro (pensioen en Inkomensgarantie voor Ouderen samen).

Om in haar levensonderhoud te kunnen blijven voorzien (heeft zij per maand) een bedrag opgebruikt van haar spaargeld. Haar huishuur bedraagt 808 euro per maand. Daarnaast moet ze nog de gas en elektriciteit betalen, die de laatste tijd erg gestegen zijn. Verder zijn er nog haar verzekeringen, voeding en de dagdagelijkse uitgaven te betalen.

In het bijzonder vermeldt mevrouw Lapeire dat ze heel wat medische kosten heeft gehad: ze heeft een operatie ondergaan (staar aan de ogen) en een kunstgebit, een oorapparaat en een nieuwe bril moeten aanschaffen.

Betrokkene verklaart nog en we citeren letterlijk: “Ik heb die erfenis niet door ramen en deuren gegooid”.

Het lijkt ons dan ook niet in overeenstemming met de geest van de wetgeving om in dergelijke gevallen (wanneer een gepensioneerde zijn opgespaard kapitaal gebruikt teneinde zijn klein pensioen aan te vullen om een leefbaar maandinkomen te hebben), wanneer het opgespaard kapitaal is verdwenen of verminderd dit toch nog gedurende een periode van 10 jaar in rekening te brengen. Op deze wijze worden deze personen dan ook in de armoede gedwongen.

Wij roepen de wetgever dan ook op om de bestaande wetgeving hier aan te passen zodat de wettelijke bepalingen de bedoeling van de wetgever weerspiegelen en ervoor zorgen dat in dergelijke gevallen rekening kan worden gehouden met een “normaal” gebruik van de gespaarde kapitalen.

³ Uitleg ministerraad, zoals weergegeven in arrest Grondwettelijk Hof 20 oktober 2016, nr. 133/2016.